

УДК 107.1(477.83–25):050:3“192/193”

УКРАЇНСЬКІ ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНІ ЧАСОПИСИ ГАЛИЧИНИ 1920–1930-х РОКІВ

Любов ПИНДА

*Львівський національний аграрний університет, Наукова бібліотека,
вул. В. Великого, 1, м. Дубляни, 80381, Україна, тел.: (032) 22-42-915,
ел. пошта: lnaulib@ukr.net*

Коротко розглянуто процес становлення і розвитку української сільськогосподарської та кооперативної преси у Східній Галичині до 1939 р. Найбільше таких видань виходило в світ у 1920–1930-х рр. Проаналізовано основні періодичні видання товариства “Сільський господар”, Ревізійного союзу українських кооператорів, “Маслосоюзу”, “Центробанку”, Товариства українських агрономів. Основну увагу приділено характеристиці таких часописів: “Сільський господар” (1926–1944), “Господарсько-кооперативний часопис” (1921–1944), “Український агрономічний вістник” (1934, 1938). У додатку вміщено опис 56 українських галицьких господарсько-кооперативних часописів.

Ключові слова: історія української преси, крайове господарське товариство “Сільський господар”, кооперативні спілки, господарсько-кооперативні часописи, Східна Галичина у 1920–1930-х рр.

Українська сільськогосподарська періодика Галичини 1920–1930-х рр. була тісно пов’язана з плідною роботою крайових господарсько-кооперативних товариств, спілок, об’єднань. Актуальність теми зумовлена необхідністю узагальнення досвіду господарсько-кооперативного руху в Галичині на основі систематизації та аналізу української сільськогосподарської періодики, що є важливим напрямом історико-книгознавчих досліджень.

Як показала практика, потреби фахівців АПК в інформаційному забезпеченні впливають на процес формування сучасних сільськогосподарських періодичних видань України. Поряд із заснуванням нових сільськогосподарських часописів відроджуються старі періодичні видання. Поява першого відродженого часопису припадає на 1991 рік, коли у Львові почав виходити “Український пасічник”. З 1995 р. було відновлено видання календаря “Золотий колос”, пов’язаного з ім’ям І. Тиктора, а у 1996 р. – часопису “Сільський господар”. Це посилює значення сільськогосподарських періодичних видань в інформаційному забезпеченні фахівців і вимагає осмислення історичного минулого та вивчення його практичного досвіду.

Історія господарсько-кооперативного руху Галичини 1920–1930-х рр. характеризується діяльністю українських просвітницьких кооперативних і сільськогосподарських товариств. Серед сільськогосподарських видань краю чільне місце займає господарсько-кооперативна преса. Аналіз зазначених періодичних видань неможливий без вивчення історико-бібліографічних робіт, що відображають українську періодику. Найпершою і найповнішою на сьогодні є історико-бібліографічна праця В. Ігнатієнка “Бібліографія української преси (1816–1916)”. Це покажчик, який складається з двох частин (покажчик преси, що виходила українською мовою; покажчик української преси, що виходила іншими мовами), побудований за етнографічно-територіальним

принципом і нараховує 23 позиції господарсько-кооперативної преси Галичини¹. Своєрідним продовженням праці В. Ігнатієнка стало дослідження Є. Місила “Бібліографія української преси в Польщі (1918–39) і Західньо-Українській Народній Республіці (1918–19)”². Як зауважив Є. Місило, українських покажчиків, які б реєстрували всі українські періодичні видання, що виходили рік за роком, на жаль, не існувало. На його думку, частково таку роль виконував “Urzędowy wykaz drukow” (“Урядовий перелік друкованих видань”), який видавала Національна бібліотека у Варшаві.

Дослідник української кооперації Галичини А. Жук вважав першою спробою видання господарського часопису на галицькому ґрунті “Домову школку”, додаток (виходив у 1854–1856 рр.) до віденського “Вѣстника” В. Зборовського (псевдонім Ю. Вислобоцького). Він вказував також на господарське спрямування “Неділі” М. Попеля, що виходила у 1865–1866 рр.³

Натомість відомий дослідник української преси А. Животко, не відкидаючи значення “Домової школки” і “Неділі” як видань, що засвідчили зародження сільсько-господарської періодики у Галичині, стверджував, що українська господарсько-кооперативна преса бере початок з часопису “Господар: письмо практично-наукове по части господарства рільничого, огородництва, садівництва, розплоду худоби і промислу”, що видавався у Львові за редакцією С. Шеховича у 1869–1870 рр. Адже саме цей часопис був першим українським, за мовою і змістом, періодичним виданням, призначеним для селян, що дозволяє вважати його появу в світ початком української господарсько-кооперативної преси Галичини.

У 1879–1882 рр. у Станиславові, а згодом у Львові (1883–1887) за редакцією А. Ничая, А. Глодзінського та В. Нагірного виходив “Господар і промишленник”. Від 1898 р. І. Негребецький видавав у Перемишлі часопис “Господар”, який виходив до 1910 р. В. Король у 1901–1902 рр. видавав у Львові “Газету господарську”. В 1909 р. почав виходити у м. Стрий часопис Крайового господарсько-молочарського союзу “Господар і промисловець”, згодом у Галичині до 1939 р. з’явилося ще кілька десятків українських господарських періодичних видань.

Після опрацювання значного масиву друкованої продукції господарсько-кооперативного спрямування (майже 2000 примірників) ми визначили загальну кількість українських сільськогосподарських періодичних видань, які виходили в Галичині до встановлення радянської влади (56 назв). Їх детальний опис подаємо в додатку.

Значний вплив на формування масиву українських галузевих періодичних видань мала польська сільськогосподарська періодика, що виходила у Східній Галичині наприкінці XIX ст. Галицьке господарське товариство протягом 1867–1939 рр. видавало “Rolnik, czasopismo dla gospodarzy wiejskich” (“Рільник: часопис для сільських господарів”). У 1883 р., згідно з австрійським законом про кооперацію (1873), було засновано “Товариство рільничих гуртків”, яке видавало два часописи “Провідник “Рільничих кружків” (1900–1914), “Часопис для спілок рільничих” (1904–1914, 1917–1918, 1921 рр.) польською та українською мовами.

¹ Ігнатієнко В. *Бібліографія української преси (1816–1916)*. – Харків; Київ: Держвидав України, 1930.

² Місило Є. *Бібліографія української преси в Польщі (1918–39) і Західньо-Українській Народній Республіці (1918–19)*. – Едмонтон, 1991. – 310 с.

³ Жук А. *Українська кооперація в Польщі. Погляд на історичний розвій і сучасний стан*. – Львів, 1934. – 38 с.

Провід у тодішньому українському національному господарському житті вела українська інтелігенція, насамперед українське духовенство. Священики стояли найближче до проблем галицького села⁴.

Найбільше українське господарське товариство в Галичині “Сільський господар” було засноване 23 березня 1899 р. в м. Олесько поблизу Львова за сприяння священиків оо. Томи і Юліана Дуткевичів. Згідно з вимогами першого статуту (1904) товариство мало на меті захищати господарські інтереси галицьких селян перед виконавчою і законодавчою владою. Саме з діяльністю “Сільського господаря” безпосередньо пов’язане формування системи власне українських сільськогосподарських видань Східної Галичини⁵.

До 1909 р. товариство не займалося видавничою діяльністю. Поштовхом до активізації фахової та видавничої діяльності стала перша хліборобська виставка, що відбулася в Стрию у 1909 р. з ініціативи Є. Олесницького. За час головування у товаристві Є. Олесницького (1909–1917 рр.) відбулося становлення його видавничої діяльності. Починаючи з 1909 р., така діяльність йшла у двох напрямках: 1) видання сільськогосподарських часописів і календаря “Сільський господар”; 2) видання серії “Бібліотека “Сільського господаря” у вигляді різних книг, брошур, підручників (1910–1944).

За результатами аналізу видавничої діяльності українського господарського товариства “Сільський господар” відомо, що впродовж 1910–1944 рр. виходило п’ять часописів та чотири додатки до них, а саме: “Господарська часопись” (1910–1918), “Сільський господар” (1926–1944), “Український пасічник” (1928–1939, 1942–1944), “Хліборобська молодь” (1934–1939), “Сад і город” (1939). Додатки: “Шовківництво” (1928–1929), “Сільськогосподарська кооперація” (1931), “Українська господиня” (1929), “Практичне садівництво” (1933–1938).

Першим періодичним виданням товариства була “Господарська часопись” (1910–1918). У програмній статті наголошувалося, що цей часопис має стати посередником між центром товариства і його членами, “для піднесення нашого хліборобського стану з того занепаду, в якому він знаходиться сотнями літ і з якого ще нині двигнутися не може”⁶.

Продовженням “Господарської часописі” стало періодичне видання “Сільський господар” (1926–1944). У Львові часопис виходив у 1926–1939 рр. як двотижневик. У різні роки редакторами журналу були відомі українські вчені-аграрники Є. Храпливий, П. Дубрівний, М. Боровський, П. Зелений⁷. Після окупації Польщі у 1939 р. редакція часопису перемістилася до міста Ярослава, де Українське видавництво у Кракові з середини 1940 р. до кінця 1941 р. видавало “Сільський господар” як місячник за редакцією Л. Бачинського. У 1942–1944 рр. часопис виходив як місячник у Львові (редактор І. Драбати́й). “Сільський господар” подавав статті з усіх галузей сільського господарства. Крім офіційних матеріалів, що висвітлювали роботу товариства, його філій, гуртків, господарських курсів та шкіл, редакція вміщувала чимало корисних господарських порад, друкувала новини господарсько-кооперативної літератури і

⁴ Качор А. *Роль духовенства і церкви в економічному відродженні Західної України*. – Вінніпег, 1992. – 40 с.

⁵ *Крайове господарське товариство “Сільський господар” у Львові (1899–1944 рр.)*. – Нью-Йорк, 1972. – 510 с.

⁶ Наша програма // *Господарська часопись*. – 1910. – Чис. 1. – С. 1.

⁷ Храпливий Є. Двадцять п’ять літ часопису “Сільський господар” // *Сільський господар*. – 1939. – Чис. 4. – С. 10–11.

періодики. У структурі “Сільського господаря” представлено наступні рубрики: рільництво, годівля тварин, ветеринарія, садівництво і городництво, куток господині. Вони чітко окреслювали коло постійних питань, які розглядалися протягом усіх років виходу видання у світ. Часопис приділяв велику увагу сільськогосподарській ветеринарії. Проблемам цієї галузі були присвячені статті М. Стахурського, які публікували майже в кожному числі у 1926–1932 рр. Питання садівництва і городництва досить широко висвітлював у своїх статтях А. Гнатовський. На сторінках часопису можна знайти і велику кількість публікацій М. Холєвчука з питань догляду сільськогосподарських тварин та контролю якості молока⁸. Ювілейні числа часопису (1929, 1936, 1939) були більші за обсягом; у них містилися оглядові статті з питань фахової і видавничої діяльності товариства. Авторами останніх із них переважно був Є. Храпливий. Час від часу часопис друкував інформацію рекламного характеру (дешеві господарські книжки для філій і гуртків). В архіві товариства “Сільський господар” зберігається інформація про шляхи реалізації друкованої продукції, зокрема часопису “Сільський господар”, умови передплати та систему зниження вартості для відповідних категорій читачів⁹.

У 1928 р. з’явився “Український пасічник” як додаток до “Сільського господаря”. З 1929 р. він виходив у світ як самостійний галузевий виробничий часопис, орієнтований на задоволення інформаційних потреб кваліфікованих фахівців і пасічників-початківців.

Видання “Сільського господаря” були насамперед орієнтовані на поширення рільничої культури серед населення краю. Товариство прагнуло через видання власних часописів навчити хлібороба, як правильно і по-новому господарювати, виховати у нього бажання опанувати основи сільськогосподарської науки. Виходячи з цього завдання, у періодичних виданнях товариства понад 60 відсотків від загального обсягу займали господарські поради і вказівки.

Однією з організаційних форм ведення сільського господарства на межі XIX–XX ст. була сільськогосподарська кооперація. Становлення української кооперативної періодики Східної Галичини безпосередньо пов’язане з діяльністю Ревізійного союзу українських кооператорів (РСУК) та галузевих кооперативних центрів: “Центробанку”, “Центросоюзу”, “Маслосоюзу”, “Народної торгівлі”.

Друкованими органами РСУК у різний час були “Економіст” (1904–1914), популярним додатком до якого виходила “Самопоміч” (1909–1914), а також щомісячний “Господарсько-кооперативний часопис” (далі “ГКЧ”) (1921–1944). У 1929–1932 рр. при “ГКЧ” виходив додаток “Ощадність”. Провідним теоретично-кооперативним виданням РСУК була “Кооперативна республіка” (1928–1939). Популярною газетою, що її також видавав РСУК у 1934–1939 рр. стала “Кооперативна родина”. Щорічно у 1931–1939 рр. РСУК випускав “Календарець українського кооператора”.

Після Першої світової війни та невдач визвольної боротьби в Східній Галичині спробували відновити господарсько-кооперативну пресу. “ГКЧ” виходив з травня по грудень 1921 р. як місячник Комітету організації кооперативів. Проте тільки один рік його видавало товариство “Сільський господар”. Уже в 1922 р. “ГКЧ” став офіційним органом РСУК. Завдяки активній діяльності головних редакторів коло прихильників часопису зростало. Він подавав відомості з усіх ділянок сільськогосподарського та кооперативного життя. Зокрема, велика увага приділялась практичному хліборобству

⁸ Холєвчук М. *Організація контролю молочності*. – Львів, 1930. – 8 с.

⁹ Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 302, оп. 1, спр. 117, 288.

і сільськогосподарській кооперації, висвітлювався досвід діяльності зарубіжної кооперації. На сторінках часопису фахові кооперативні центри – “Центробанк”, “Маслосоюз”, “Центросоюз”, “Народна торгівля” та РСУК – подавали звіти та інструктивно-правові документи для своїх членів. Поряд з пропагандою кооперації та інструктуванням управ кооперативний часопис приділяв увагу національно-культурному життю Галичини. Редакція “ГКЧ” розробила декілька цікавих анкет: “Кооперація як чинник поступу в нашій національній житті”, “Вплив кооперації на наше село”, “Домашній промисел у моїй околиці”, при чому в розробці брали участь представники Церкви (митрополит Андрей Шептицький), громадськості, наукових кіл. Анкетування дало цінний матеріал, який показав зростання ролі кооперації у культурному і господарському житті галицького села¹⁰.

Плідний розвиток молочарської кооперації Галичини після Першої світової війни став підставою заснування фахової періодики, яка висвітлювала б передовий досвід молочарства в краї. З 1924 р. статті з питань молочарства вміщувались в “Господарсько-кооперативному часописі”. Проте вони були розкидані по всьому виданню, що утруднювало тематичний пошук матеріалу. Для поглиблення фахових знань працівників української молочарської кооперації “Маслосоюз” видавав “Кооперативне молочарство”, яке від жовтня 1926 р. виходило як додаток до “ГКЧ”, а від грудня 1929 р. до вересня 1939 р. – як самостійний ілюстрований журнал-місячник – офіційний орган “Маслосоюзу”. Засновником “Кооперативного молочарства” був відомий діяч громадської агрономії С. Храпливий. Фактичними редакторами були два директори “Маслосоюзу” А. Палій і А. Мудрик. А. Палій редагував матеріали з адміністративно-торговельної тематики, А. Мудрик – з організаційно-технічних проблем. Здобутки і проблеми українського кооперативного молочарства Галичини висвітлено у 14 річниках часопису “Кооперативне молочарство”. Показово, що майже половину обсягу займали статті, присвячені організаційно-технічним та торговельним проблемам. Часопис призначався для вузького кола фахівців.

З січня 1934 р. у Галичині виходив місячник РСУК “Кооперативна родина” (1934–1939). Це була популярна газета для широкого загалу, яка висвітлювала господарсько-кооперативне життя краю, подавала повідомлення та вірші для “розваги старших та для науки молодому поколінню”, багато місця відводилося матеріалам для жіноцтва та дітей. На четвертому році видання обсяг часопису збільшився переважно завдяки літературним публікаціям. Наклад видання перед Другою світовою війною сягнув 60 тис. примірників. Редагував часопис Р. Купчинський. Статті на кооперативні теми писав О. Луцький.

Аби сприяти розвитку національної свідомості українського народу, редакція “Кооперативної родини” у несистематичній рубриці “З книгарської полиці” вміщала рекомендаційні списки історичних та художніх книжок, які видавали товариство “Просвіта” та кооператив “Червона калина”. У березні кожного року РСУК організував місячник дешевої кооперативної літератури. Так, у квітні 1939 р. “Кооперативна родина” вмістила “список кооперативних книжок РСУК за зниженими цінами”, який вмістив 25 назв.

У 40-річчя своєї діяльності “Центробанк” як фаховий центр української кредитної кооперації Галичини почав випускати часопис “Кредитова кооперація” (1938–

¹⁰ Панченко П. Короткий погляд на минуле і сучасне західноукраїнської кооперації // Ювілейний альманах “Центросоюзу”. В 30-ти ліття / ред. М. Творидло. – Львів, 1931. – С. 98–119.

1939), який редагував С. Кузик. Часопис висвітлював питання кредитного діловодства, складання балансів і звітів у системі кредитної кооперації.

Як наслідок зростання чисельності галицьких агрономів, утворення Спілки українських агрономів (1925) (згодом – Товариства українських агрономів) і піднесення фахової роботи товариства “Сільський господар”, стало необхідним відповідне періодичне видання для задоволення професійних інформаційних потреб цієї категорії фахівців. Науковим агрономічним часописом у Галичині був “Український агрономічний вісник” (“УАВ”), ініціатором, видавцем і редактором якого став Є. Храпливий – відомий галицький вчений-агроном і економіст.

Протягом першого року видання (1934) цей часопис виходив як кварталник. Редакція у першому номері “Вісника” так визначила свою мету: “Бути збірником тих праць, які з ділянки агрономії і споріднених наук виходять з-під пера українських дослідників і практиків [...] на всіх землях, де тільки живуть українці”¹¹. Структура часопису не змінювалася протягом усього часу видання. Кожна його книжка (всього вийшло шість книг у 1934 та 1938 рр.) мала сталі розділи: а) статті (5–7); б) реферати та рецензії; в) міжнародні сільськогосподарські організації, конгреси, наради; г) записник нашої агрономічної праці; д) різне.

Слід зазначити, що часопис відрізнявся від інших українських періодичних сільськогосподарських видань Галичини ґрунтовним науковим змістом і фаховим рівнем авторів. Високий науковий рівень часопису забезпечували вчені-агрономи Галичини і професорсько-викладацький склад Української господарської академії (УГА) із міста Подєбради в Чехословаччині. Майже 50 відсотків наукових статей, рефератів і рецензій підготували працівники УГА.

Сталою була систематизація матеріалу у розділі “Статті”: а) аграрна політика, громадська агрономія, економічні питання, сільськогосподарська кооперація; б) агротехніка; в) зоотехніка; г) городництво, садівництво; д) лісівництво. Тематико-статистичний аналіз 44 статей, вміщених в шести книгах “Вісника”, показав, що вони розподілялись наступним чином: аграрна політика, громадська агрономія – 19 публікацій, серед авторів яких були д-р І. Витанович, д-р Є. Храпливий, проф. К. Мацієвич, проф. С. Бородаєвський, Ю. Мудрак; агротехніка – 10 статей; їх автори: доц. І. Мазепа, проф. В. Чередиїв, інж.-агр. Г. Гордієнко; садівництво і городництво – 5 статей, автори: А. Терпиляк, А. Гнатовський; зоотехніка – 4 статті, зокрема, д-ра М. Холевича; лісівництво – статті проф. Б. Іваницького та ін.

Детальний тематичний аналіз статей вісника дає можливість твердити, що часопис віддавав перевагу питанням аграрної політики, громадської агрономії. Відкриває “УАВ” стаття професора УГА К. Мацієвича “Громадська агрономія та планове господарство”. Автор на багатьох прикладах підводить читача до висновку про різницю, що існувала між плановим господарством, засвоєним громадською агрономією, та проявами його у більшовицькій системі.

Головним принципом громадської агрономії була недоторканість індивідуального інтересу хлібороба, його господарської ініціативи. Хлібороб міг прийняти розумну допомогу, але таку, яка б не ламала його господарської волі та самодіяльності. Планове господарство, на думку автора, може стати позитивним чинником господарського розвитку тільки в рамках, зазначених громадською агрономією. Цю тему про-

¹¹ Храпливий Є. Від редакції // *Український агрономічний вісник*. – 1934. – Кн. 1. – С. 3–4.

фесор К. Мацієвич продовжив у іншій статті “Вістника” “Значення ідеї трудового господарства для громадської агрономії” (1934, кн. 3, с. 227–232).

На сторінках “УАВ” висвітлювались інші питання громадської агрономії, а саме: сільськогосподарська освіта (1934, кн. 2, с. 133–138) та науково-дослідна робота в галузі сільського господарства на Великій Україні (1934, кн. 3, с. 233–234). Авторами цих статей був Ф. Баранецький.

Редакція “УАВ” багато уваги приділяла агротехніці, особливо методиці досліджень лук і сінокосів закарпатських полонин. Здебільшого ці наукові статті готував доцент УГА І. Мазепа на підставі польових досліджень, які автор проводив на Закарпатті протягом 1926–1928 рр.

Актуальними були статті А. Терпиляка та А. Гнатовського, присвячені розвитку садівництва на західноукраїнських землях. Вони стверджували, що велике зацікавлення галицького села садівничою справою утвердила “Просвіта”, заснувавши завдяки фундації митрополита А. Шептицького ще у 1908 р. господарську школу в Милованю.

Періодичні видання товариства “Сільський господар”, що виходили у 1920–1940-х рр., та додатки до них відтворюють широкий галузевий спектр сільськогосподарської проблематики, дають певне уявлення про тематику наукових досліджень, які проводилися в Галичині в окреслений період. Особливістю ж кооперативних часописів є те, що вони завжди служили цінним джерелом інформації для дослідників і практиків галицької кооперації. Ці видання охоплювали широку читацьку аудиторію, намагаючись задовольнити потреби українських кооператорів у фахових знаннях.

Отже, проаналізована у статті періодика є важливим багатоаспектним джерелом для вивчення історико-культурної спадщини нашої держави, вона відображає розвиток сільського господарства і галицького села на тлі вкрай несприятливої для українців соціально-політичної ситуації у Східній Галичині 1920–1930-х рр. Узагальнення досвіду роботи фахових товариств через систематизацію та аналіз господарсько-кооперативних часописів також підвищить результативність пошуку ефективних засобів і механізмів реформування сільського господарства України сьогодні.

ДОДАТОК

Хронологічний список української господарсько-кооперативної періодики Галичини (1869–1939)¹²

1. **Господарь:** Письмо практично-наукове по части господарства рольного, огородництва, садівництва, росплоду худобы и промыслу.
Львів, 1869–1870.
Двоптижневик. Р. 1, чис. 1. 1869, 10 лип.
Редактор Северин Шехович.

¹² Підготовано за: *Українські часописи Львова 1848–1939 рр.*: історико-бібліографічне дослідження: у 3 т. / упоряд. М. М. Романюк, М. В. Галушко. – Львів, 2001. – Т. 1: 1848–1900 рр. – 744 с.; Львів, 2002. – Т. 2: 1901–1919 рр. – 692 с.; Львів, 2003. – Т. 3, кн. 1: 1920–1928 рр. – 912 с.; Т. 3, кн. 2: 1929–1939 рр. – 928 с.; Романюк М. М., Галушко М. В. *Українські часописи Коломиї (1865–1994 рр.)*: історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 1996. – 238 с.; Галушко М. *Українські часописи Станіслава (1879–1944 рр.)*: історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2001. – 304 с.; Дроздовська О. *Українські часописи повітових міст Галичини (1865–1939 рр.)*: історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2001. – 364 с.

2. **Господарь и промышленникъ.** Письмо илюстроване (1881–1882, 1886); Письмо илюстроване. Органъ общества Господарско-Промыслового (1882–1883); Письмо илюстроване. Органъ общества Господарско-Промыслового и Народной Торговль (1883–1884); Письмо илюстроване. Органъ общества “Народная Торговля во Львовѣ” (1885); Письмо господарско-промыслове (1887).
Станиславів (1879–1883), Львів (1883–1887).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1879, 1 листоп.
Редактори і видавці: Аполлон Ничай (1879–1885), Антон Глодзінський (1886), Василь Нагірний (1886–1887).
Примітки: до кожного річника і числа подано покажчик змісту. У 1882 р. протягом шести місяців часопис не виходив.
3. **Листок господарскій:** Прилога до “Господаря и Промышленника”.
Станиславів (1883, чис. 1–20), Львів (1883, чис. 21–23).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1883, 1 січ.
Редактор і видавець Аполлон Ничай.
4. **Провідник “Рільничих кружків”.**
Львів, 1900–1914.
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1900.
Редактори: Жигмонт Дудрович (1900–1905), Тадей Стаміровський (1905–1914).
Примітки: з 1900 р. видавався окремо українською та польською мовами. Виходив як додаток до рільничого часопису “Przewodnik Kółek Rolniczych”.
5. **Хлібороб:** Письмо політичне, літературне і наукове для руских селян і міщан.
Львів (1891), Коломия (1891–1895).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1891, 25 квіт.
Редактори і видавці: Іван Франко (1891), Іларіон Герасимович (1891–1892), Северин Данилович (1892–1893, 1894–1895), Михайло Павлик (1893–1894).
6. **Господарь:** Часопись для рускихъ хлѣборобѣвъ (1898–1905); Часопись рільнича для хлѣборобів руских земель (1906–1910).
Перемишль (1898–1910).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1898, лип.
Редактори: Іван Негребецький (1898–1905), Теофіл Кормош (1906–1910).
7. **Газета господарска:** Часопись для рільництва, промислу домового і торговлі.
Львів (1901–1902).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1901, 1 (14) лют.
Редактор і видавець Василь Король.
8. **Економістъ:** Прилога до “Господаря”.
Перемишль (1902).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1902, лип.
Редактор Теофіл Кормош.
9. **Руский селянин:** Політичне, просвітне і господарське письмо для народу.
Львів (1903–1913).
Виходив двічі (1903), тричі (1903–1913) на місяць. Р. 1, чис. 1. 1903, 1 квіт.
Редактори і видавці: Жигмонт Гольоб (1903–1905), Витовт Демянчук (1904–1913), Людвик Кубесь (1905–1908), Лев Ковальський (1908–1913).

10. **Хлопська правда:** Часопись для народа (1909). Коломия (1903, 1909). Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1903, 1 січ. Редактори і видавці: Кирило Трильовський (1903, 1909), Іван Чупрей (1909). Примітки: нумерація сторінок у 1903 р. для всіх чисел загальна, у 1909 р. кожне число має самостійну нумерацію.
11. **Економіст:** Місячник економічно-господарський, орган стоваришень заробкових і господарських (1904); Місячник економічно-господарський, орган Краєвого союзу ревізійного (1905–1912); Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого союзу ревізійного у Львові (1913–1914). Львів (1904–1914). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1904, 30 січ. Редактори: Кость Паньківський (1904–1907), Омелян Саєвич (1908–1914).
12. **Молочарска часопись:** Орган Бюро молочарського Виділу краєвого і Союзу молочарского у Львові. Львів (1913–1914). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1913, 20 січ. Редактор Тадей Рильський. Примітки: часопис виходив спочатку польською (“Gazeta mleczarska”, 1904–1912), а з 1913 р. паралельно польською та українською мовами.
13. **Часопись для спілок рільничих** (1904–1914, 1917–1918), **Часопись спілок рільничих** (1921). Львів (1904–1914, 1917–1918, 1921) Місячник. Р. 1, чис. 1. 1904, лип. Редактори: Франц Стефчик (1904–1918), Леон Тварецький (1921). Примітки: з 1904 р. до серпня 1914 р. й у 1917–1918 рр. часопис друкувався паралельно польською і українською мовами (у два стовпчики). У 1921 р. виходив окремо українською і польською мовами. У 1914–1915, 1919–1920, 1922–1924 рр. виходив лише польською мовою.
14. **Рільничі відомости:** Безплатне письмо періодично посвячене рільництву. Львів (1906–1913). Квартальник. Р. 1, чис. 1. 1906. Редактор не вказаний. Видає фірма Йосифа Карраха.
15. **Економічний листок:** Безплатний додаток до изданій Общества им. Михаила Качковского. Львів (1907). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1907, січ. Редактор не вказаний. Примітки: видання продовжене у 1908 р. під назвою “Листок”.
16. **Додаток економічно-господарський і правничий “Народного слова”.** Львів (1907). Р. 1, чис. 1. 1907, 5 груд. Редактор Андрій Шостак.

17. **Господар і промисловець:** Орган “Краєвого Союзу господарско-молочарского” в Стрию.
Стрий (1909–1910).
Двотижневик (1909), місячник (1910). Р. 1, чис. 1. 1909, 5 січ.
Редактори: О. Нижанківський (1909), Микола Гошовський (1909), Олександр Сембратович (1909–1910).
18. **Самопоміч:** Популярний додаток до “Економіста”. Орган краєвого Союзу Ревізійного.
Львів (1909–1914).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1909, 28 лют.
Редактор: Омелян Саєвич (1909–1914), Андрій Жук (1912–1914).
19. **Господарська часопись:** Орган краєвого товариства господарського “Сільський господар”.
Львів (1910–1918).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1910, 25 січ.
Редактор Григорій Величко (1910–1918).
20. **Земледілець:** Економічно-господарська газета, орган краєвого господарського Общества “Рольничій Союзъ” въ Львовѣ.
Львів (1912).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1912, лип.
Редактор Володимир Сваричевський.
21. **Український пасічник:** Орган краєвого товариства українських пасічників в Тернополі.
Тернопіль (1914).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1914, січ.
Редактор В. Пилипчук.
22. **Торгові вісти:** Орган Краєвого Союзу для збуту худоби у Львові. Тижнева часопись господарська, присвячена годівлі і продажі худоби рогатої і безрог.
Львів (1914).
Тижневик. Р. 1, чис. 1. 1914, лют. (?)
Редактор Василь Струк.
23. **Господарсько-кооперативний часопис:** Орган комітету організації кооператив (1921); Орган комітету організації кооператив і офіційний орган краєвого союзу ревізійного (1922–1925); Орган Ревізійного Союзу Українських Кооператив (1926–1929, 1932, 1942–1944); Ілюстрований тижневик (1929–1932); Орган Ревізійного Союзу Українських Кооператив Центрального Обєднання Української Кооператції (1929–1931, 1933–1939).
Львів (1921–1939, 1942–1944).
Двотижневик (1922–1924), тижневик (1925–1939). Р. 1, чис. 1. 1921, трав.
Редактори: Іван Филипович (1921–1930), Євген Храпливий (1930–1936), Остап Луцький (1936–1938), Василь Левицький (1939), Іван Драбатий (1942–1943), Василь Баричко (1943–1944).

24. **Луговик:** Письмо присвячене Луговим і Січовим справам, просвіті і науці. Львів (1926–1928).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1926, 10 листоп.
Редактори: Степан Терлецький (1926–1927), Остап Коберський (1927–1928).
25. **Сільський господар:** Орган Краєвого Товариства Господарського “Сільський господар” (1926–1929); Орган Краєвого Господарського Т-ва “Сільський господар” у Львові (1930–1931); Часопис Краєвого Господарського Т-ва “Сільський господар” у Львові (1939, 1942–1944).
Львів (1926–1939, 1942–1944), Ярослав (1940–1941).
Місячник (1926, 1940–1941), двотижневик (1927–1939), тижневик (1942–1943).
Редактори: Ілько Лисий (1926–1928), В. Созанський (1928–1929), Євген Храпливий (1929–1939), Леонід Бачинський (1940–1941), Іван Драбати (1942–1943), Василь Баричко (1943–1944).
Примітки: додатки “Шовківництво” (1928–1929); “Українська господиня” (1929); “Сільськогосподарська кооперація” (1931).
26. **Супряга:** Орган незалежної кооперативної думки. Кооперативний місячник. Львів (1926–1927), Луцьк (1928).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1926, верес.
Редактори: Є. Архипенко, В. Деревляний (1926–1927), М. Савицький (1928).
27. **Шовківництво:** Часопис для українських шовківників (1928–1929); Безплатний додаток до “Сільського господаря” (1929).
Львів (1928–1929).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1928, 1 жовт.
Редактори: Богдан Гнатевич (1928–1929), Євген Храпливий (1928–1929).
28. **Земля і воля:** Независима селянська газета (1928–1929); Орган Рускої селянської організації (1929); Тижневий орган Рускої Селянської організації (1939).
Львів (1928–1939).
Тижневик. Р. 1, чис. 1. 1928, 22 січ.
Редактори і видавці: М. Мацион (1928–1930), Н. Продан (1930–1938), М. Марко (1938–1939).
29. **Кооперативна республіка:** Економічно-суспільний місячник. Львів (1928–1939).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1928, 15 січ.
Редактори: Карло Коберський (1928–1939), Іван Филипович (1928–1930).
30. **Право рільника:** Тижневик Союзу заводових рільників для Всхід. Воєвідств. Станіславів (1928).
Тижневик. Р. 1, чис. 1. 1928, 22 січ.
Редактори: Станіслав Ришард Герман, Збігнев Орвич, Станіслав Гофмокль, Валеріян Недзвецький.
Примітки: тижневик видавався паралельно польською (“Prawo Rolnika”) і українською мовами, згодом окремо обома мовами.

31. **Український пасічник:** Орган пасічницької секції краю т-ва “Сільський господар” і пасічницької кооперативи “Рій” у Львові (1929–1934); Орган Пасічницької секції Товариства “Сільський господар” у Львові (1934–1939). Львів (1928–1939, 1942–1944). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1928. Редактори: М. Боровський (1928–1932, 1938); Євген Храпливий (1929–1939, 1942), Іван Драбатий (1942–1943), Василь Баричко (1943–1944). Примітки: у 1929 р. видавався як додаток до “Сільського господаря”; у 1933–1938 рр. виходив додаток “Практичне Садівництво”.
32. **Сільський світ:** Ілюстрований місячник присвячений усім галузям господарки та сільському життю (1923–1924); Ілюстрований господарський часопис (1924–1927); Ілюстрований двотижневик новітньої господарки (1931). Перемишль (1923–1924), Львів (1925–1928), Луцьк (1928–1929), Рівне (1929–1931). Місячник (1923–1926), двотижневик (1927–1931). Р. 1, чис. 1. 1923, січ. Редактори і видавці: Степан Дмоховський (1923–1924), Євген Архипенко (1924–1931), Іван Горак (1924–1925), Володимир Деревляний (1925–1928), М. Савицький (1928–1929), П. Хведорчук (1930–1931). Примітки: самостійні додатки-місячники “Українське Молочарство”, “Супруга”, “Українське Пасічництво”.
33. **Кооперативне молочарство:** Ілюстрований місячник. Орган Краєвого молочарського союзу “Маслосоюз” (1930–1939). Львів (1926–1939). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1926, жовт. Редактори: І. Филипович (1926–1929), А. Палій (1930–1939). Примітки: додаток до “Господарсько-кооперативного часопису” (1926–1929), з 1930 р. часопис виходив самостійно як фаховий орган “Маслосоюзу”.
34. **Кооперативний вісник:** Орган “Русского Ревізійного Союзу” у Львові (1928–1933); Орган “Ревізійного Союзу Руских Кооперативів” (1933–1939). Львів (1928–1939). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1928, 1 квіт. Редактори: Корнилій Ганасевич (1928, 1938–1939), Євген Тржесьньовський (1928–1931), Юрій Плешкевич (1931–1939).
35. **Селянин:** Госп.-політичний тижневик табору Маршалка Пілсудського (1930–1934); Госп.-політичний тижневик (1934–1935). Львів (1929–1935). Тижневик. Р. 1, чис. 1. 1929, 10 листоп. Редактори: Євстахій Кук (1929–1930), Микола Чорненко (1930–1931), Іван Бегметюк (1931–1935).
36. **Стінний часопис “Сільський господар”.** Львів (1929–1930). Місячник. Р. 1, чис. 1. 1929. Редактори: В. Созанський, Є. Храпливий.

37. **Вістник Повітового союзу кооператив.**
Станиславів (1929–1930).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1929, лют.
Редактор О. Дяків.
38. **Ощадність:** Сторінка Товариства “Ощадність”, кооперативи для пропаганди за господарністю і добробутом.
Львів (1929–1932).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1929.
Редактори: Іван Филипович (1929–1930), Євген Храпливий (1930–1932).
Примітки: додаток до “Господарсько-кооперативного часопису”.
39. **Нове село:** Селянський безпартійний тижневий часопис (1930–1933); Тижневий часопис Української Селянської Партії (1933–1935); Український селянський тижневий часопис (1935–1939).
Львів (1930–1939).
Тижневик. Р. 1, чис. 1. 1930, 2 лют.
Редактори: Іван Яцишин (1930–1935), Григорій Кохановський (1935–1936), Віктор Воробець (1936–1937), Софія Король (1937–1938), Борис Левицький (1938–1939), Ярослав Матла (1939).
Примітки: додатки: “Молоде село” (1936–1939), “Колосся” (1938–1939), “Різдвяна Зірка” (1939).
40. **Кооперативні вісті:** Економічно-кооперативний двотижневик.
Львів (1931–1932).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1931, берез.
Редактори: Петро Костів (1931–1932), Мирослав Гнип (1932).
41. **Молодняк:** Часопис для сільського доросту.
Львів (1931).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1931, 15 жовт.
Редактор Осип Рудакевич.
42. **Жіноча воля** (1932–1935, 1937–1939); **Воля жіноча** (1936): Часопис для сільського жіноцтва (1932–1934, 1937–1939); Часопис для сільських господинь (1935–1936).
Коломия (1932–1939).
Двотижневик (1932–1938), місячник (1938–1939).
Редактори: М. Ставнича (1932–1938), О. Кисілевська (1939).
Примітки: додаток до “Жіночої долі”.
43. **Плуг:** Селянський двотижневик (1932–1933); Селянський часопис (1933).
Коломия (1932–1933).
Двотижневик (1932–1933), тижневик (1933). Р. 1, чис. 1. 1932, 15 груд.
Редактор Іван Михайлюк.
44. **Ренета:** Городничо-садівничий часопис.
Коломия (1933).
Двотижневик.

45. **Для сільського жіноцтва:** Безплатний додаток до часопису “Жіноча доля”. Коломия (1933–1934).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1933, січ.
Редактор М. Ставнича.
Примітки: практично дублює “Жіночу волю”.
46. **Практичне садівництво:** Ілюстрований місячник практичного садівництва. Львів (1933–1938).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1933, лют.
Редактор М. Боровський.
Примітки: безкоштовний додаток до “Українського Пасічника” (1933–1937).
47. **Рільничі відомості:** Bezpłatny dodatek do “Wiadomości Rolniczych”. Львів (1934–1938).
Тижневик. Р. 1, чис. 1. 1934, 18 листоп.
Редактор Владислав Горалевський.
Примітки: “Рільничі відомостей” – це дослівний переклад польського видання “Wiadomości Rolnicze”.
48. **Кооперативна родина.** Львів (1934–1939).
Місячник. Р. 1, чис. 1 1934, [січ].
Редактори: Євген Храпливий (1935–1936), Остап Луцький (1936–1939).
49. **Практичний поради́к:** Ілюстрований двотижневик. Львів (1934–1935).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1934, 2 груд.
Редактори: Іван Кандяк (1934–1935), Олександр Тарнович (1935).
50. **Український город і дріб:** Популярний місячник для поширення городництва і годівлі дробу. Стрий (1934–1937).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1934, 1 черв.
Редактори: Йосиф Бандера (1934–1937), Василь Созанський (1936–1937).
51. **Український агрономічний вістник.** Львів (1934, 1938).
Квартальник (1934), неперіодичний журнал (1938). Виходить 1 раз на місяць.
Редактор Євген Храпливий.
52. **Хліборобська молодь:** Часопис Головної Секції Хліборобського Вишколу молоді Краєвого Господарського Товариства “Сільський господар” у Львові. Львів (1934–1939).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1934, листоп.
Редактор Євген Храпливий.

53. **Наша праця:** Місячник, присвячений професійним, господарським і культурним справам (1935); Двотижневий інформаційно-суспільний та професійний часопис (1936).
Коломия (1935–1936).
Місячник (1935), двотижневик (1936). Р. 1, чис. 1. [1935].
Редактор Марія Перцович.
54. **Молоде село:** Безплатний додаток до “Нового села”.
Львів (1936–1939).
Двотижневик. Р. 1, чис. 1. 1936, 27 січ.
Редактор П. Мірчук.
55. **Селянські вісти:** Двотижневий селянський інформаційний часопис (1937); Селянський інформаційний тижневик (1938–1939); Тижневик (1939).
Коломия (1937–1939).
Двотижневик (1937), тижневик (1938–1939).
Редактори: А. Яремчук (1937–1938), І. Голуб (1938–1939).
Примітки: додатки “Селянська Літературна Сторінка” (1937–1938), “Боротьба” (1938).
56. **Кредитова кооперація:** Орган Центрального Кооперативного Банку “Краєвий Союз Кредитовий” у Львові. Місячник для справ кредиту і ощадности.
Львів (1938–1939).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1938, січ.
Редактор Степан Кузик.
57. **Сад і город:** Орган Головної Садівничо-Городничої Секції Т-ва “Сільський господар” у Львові.
Львів (1939).
Місячник. Р. 1, чис. 1. 1939, січ.
Редактор Євген Храпливий.

Список використаної літератури

1. Галушко М. Українські часописи Станіслава (1879–1944 рр.): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2001. – 304 с.
2. Дроздовська О. Українські часописи повітових міст Галичини (1865–1939 рр.): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2001. – 364 с.
3. Жук А. Українська кооперація в Польщі. Погляд на історичний розвій і сучасний стан. – Львів, 1934. – 38 с.
4. Ігнатієнко В. Бібліографія української преси (1816–1916). – Харків; Київ: Держвидав України, 1930.
5. Качор А. Роль духовенства і церкви в економічному відродженні Західної України. – Вінніпег, 1992. – 40 с.
6. Крайове господарське товариство “Сільський господар” у Львові (1899–1944 рр.). – Нью-Йорк, 1972. – 510 с.

7. Місило Є. Бібліографія української преси в Польщі (1918–39) і Західньо-Українській Народній Республіці (1918–19). – Едмонтон, 1991. – 310 с.
8. Наша програма // Господарська часопись. – 1910. – Чис. 1. – С. 1.
9. Панченко П. Короткий погляд на минуле і сучасне західноукраїнської кооперації // Ювілейний альманах “Центросоюзу”. В 30-ти ліття / ред. М. Творидло. – Львів, 1931. – С. 98–119.
10. Романюк М. М., Галушко М. В. Українські часописи Коломиї (1865–1994 рр.): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 1996. – 238 с.
11. Українські часописи Львова 1848–1939 рр.: історико-бібліографічне дослідження: у 3 т. / упоряд. М. М. Романюк, М. В. Галушко. – Львів, 2001. – Т. 1: 1848–1900 рр. – 744 с.; Львів, 2002. – Т. 2: 1901–1919 рр. – 692 с.; Львів, 2003. – Т. 3, кн. 1: 1920–1928 рр. – 912 с.; Т. 3, кн. 2: 1929–1939 рр. – 928 с.
12. Холєвчук М. Організація контролю молочності. – Львів, 1930. – 8 с.
13. Храпливий Є. Від редакції // Український агрономічний вістник. – 1934. – Кн. 1. – С. 3–4.
14. Храпливий Є. Двадцять п’ять літ часопису “Сільський господар // Сільський господар. – 1939. – Чис. 4. – С. 10–11.

UKRAINIAN ECONOMIC AND COOPERATIVE PERIODICALS IN HALYCHYNA IN 1920s–1930s

Liubov PYNDA

*Lviv National Agrarian University, Scientific Library,
I V. Velykoho Str., Dubliany, 80381, Ukraine, tel.: (032) 22-42-915,
e-mail: lnaulib@ukr.net*

The article briefly describes the process of formation and development of Ukrainian agricultural and cooperative press in Eastern Halychyna until 1939. Most of these publications were published in 1920s – 1930s. Basic periodicals of the society “Silskyi Hospodar”, the Audit Union of Ukrainian Cooperators, “Maslosoyuz”, “Tsentrбанк”, and the Society of Ukrainian Agronomists have been analyzed. Attention is paid to the characteristics of the following periodicals: “Silskyi Hospodar” (1926–1944), “Economic and Cooperative Periodical” (1921–1944), “Ukrainian Agronomy Bulletin” (1934, 1938). The appendix contains a description of 56 Ukrainian economic and cooperative periodicals published in Halychyna.

Keywords: history of Ukrainian press, regional economic society “Silskyi Hospodar”, cooperative societies, economic and cooperative periodicals, Eastern Halychyna in 1920s – 1930s.

Стаття надійшла до редколегії 26. 11. 2014

Повторно надійшла після доопрацювання 4. 08. 2015

Прийнята до друку 13. 08. 2015